

УДК 929+281.9

**ПРОТАІЕРЭЙ МІКАЛАЙ ГРЫНКЕВІЧ: ДАКУМЕНТ З САН-ФРАНЦЫСКА,
СВАЯЦКІЯ СУВЯЗІ І НОВЫЯ ЗВЕСТКІ ПРА ПОЗНІ ПЕРЫЯД ЖЫЦЦЯ**

Сімакоў Аляксандр Васільевіч
краевед (г. Гомель, Беларусь)

Паведамляюцца звесткі пра сан-францызкі перыяд і найбольш позні вядомы год жыцця ўрадженца Гомельшчыны Мікалая Грынкевіча, святара, таямніца канца жыцця якога не раскрытая (1864 – не раней 1927). Акізнтуецца ўвага на яго сваяках і цёзках па прозвішчы. Упершыню публікуецца цалкам паведамленне з пералікам вучняў і настаўнікаў пры пачатку заняткаў у царкоўнай школе ў 1888 г.

Постаць протаіерэя Мікалая Грынкевіча мае і рэгіянальнае значэнне, і міжнароднае. Яго жыццяпіс уцягвае прадстаўнікоў многіх краін і нацыянальнасцей. Сяло Рэпкі як месца нараджэння, якое называецца ў яго атэстаце [1] і фармулярным спісе [7], інфармацыя з якога паслужыла пачаткам нашай распрацоўкі біяграфіі святара, прадвызначыла і месца яго вучобы ў Гомельскім духоўным вучылішчы, а затым у МагДС.

У працэсе вывучэння біяграфіі Грынкевіча мы выкарысталі шэраг неапублікаваных тэкстаў з дзяржаўных архіваў [3; 4; 5; і інш.]. Дакумент са спісам вучняў і настаўнікаў школы, які публікуем цяпер, выпісаны ў РДГА А. А. Баўкалам (СПБДА) у сувязі з нашымі запытамі і дасланы ім у электронным паведамленні ад 10.10.2015 г. (у той час як фармулярны спіс – 16.10.2009 г.).

Звесткі з паведамлення епіскапа ад 18(30).09.1888 г. аб пачатку заняткаў у школе выкарыстаны намі ў шэрагу артыкулаў [3; 5]. Тэкст не мае загаловка. У пераліку настаўнікаў прыбраныя кропкі, якія парушаюць уніфармізм. Асаблівасці дакумента мы мелі магчымасць правесці і адлюстраваць у расшыфраванні пазней па яго выяве.

«Учение в Церковной школе открыто было 1^о Сентября н. ст. (20 Авг.) – после молебна в церкви и приличной случаю беседы. – Ученики разделены ныне по мере подготовки их на три класса: приготовительный: 1) Николай Савчинко 2) Феодор Серебренников 3) Андрей Кавутк 4) Матфей Агач 5) Николай Павлов 6) Феодор Татаур 7) Николай Киштек 8) Александр Вениаминов 9) Роман Мартыш 10) Петр Димитриев 11) Тихон Сиротин 12) Некрещеный – Колинс.

Первый класс.

13) Николай Бельков 14) Евтихий Корнелюк 15) Антон Сонецкий 16) Павел Зайченко.

Третий класс.

17) Александр Вана 18) Антон Гумовский 19) Василий Кашеваров 20) Василий Мартыш 21) Борис Левин 22) Александр Бобовский 23) Николай Мартыш.

Учители: 1) Епископ Владимир: Священное Писание и всеобщую историю 2) Игумен Георгий: Св. История и Катихизис 3) Священник Дьяков: Церковный устав и славянский язык 4) Псаломщик Гринкевич: Географию 5) Диякон Мартыш – Св. Писание и Русский язык 6) Диякон Крючков: Математика и славянский язык 7) Диякон Соболев: Священ. Истор. Нов. Зав. и русский язык 8) Аллан: Английский язык 9) Дабович: Английский язык 10) Кедровиванский и 11) Кашеваров в Воскресной школе – Объяснения Евангелия, Апостола и Св. Истории.

Владимир Епископ Алеутский и Аляскинский

С. Франциско 1888 г. Сентябр. 18 / 30» [6].

У верасні 1895 г Грынкевіч зацверджаны настаўцелем сабора, узведзены ў сан протаіерэя і пачаў выкладаць «ад 3 да 5 урокаў у тыдзень» Закон Божы ў суботняй школе прападобнага Сергія Раданежскага [7], якая кампенсавала хаця б часткова страту духоўнай школы для падрыхтоўкі клірыкаў. Такім чынам, прабыў на гэтых пазіцыях толькі каля аднаго навучальнага і клерыкальнага года 1895 / 96. Пра ад'езд а. Грынкевіча, які чакаўся на тым жа тыдні, пісала ў кароткім паведамленні газета «Сан-Францыска кронікл» 11.10.1896 г. (29.09 ст. ст.), у якім адзначалася «вернасць, з якой ён адміністраваў справы царквы пад кіраўніцтвам епіскапа Мікалая (Зіёрава), за што «congregation» паднесла яму залаты крыж як «развітальны падарунак».

Мікалай мог весці перапіску са звесткамі па «каліфарніяне» – г.зн. у перыяд яго жыцця ў Сан-Францыска – са сваякамі на радзіме. Таксама і наадварот – ён мог мець пісьмовы кантакт са сваякамі жонкі і знаёмымі па Каліфорніі, даючы звесткі пра мясцовасці ў Расійскай імперыі, у якіх пазней служыў. У Грынкевіча было шмат братоў, іншых сваякоў і цёзак па прозвішчы з духоўнага саслоўя, якія вучыліся ў ГДВ і / або служылі ў розных паветах у Беларусі. «Разрядный список воспитанников Могилевской духовной семинарии, составленный в педагогическом собрании Правления 16-го Июня 1884 года, после бывших годичных испытаний», апублікаваны ў «Могилевских епархиальных ведомостях», уключае імёны пяці Грынкевічаў, што адначасова вучыліся ў МагДС і былі пераведзены ў наступныя класы або скончылі яе: Аляксандр (2-гі клас), Фёдар (3), Павел (4), Дзмітрый (6), Мікалай (6). З іх мы не ведаем толькі імя па бацьку Паўла, а Аляк-

сандр і Фёдар – Сцяпанавічы і верагодныя родныя браты Мікалая і Дзмітрыя Грынкевічаў. У Аляксандра асабліва вялікі спіс перамяшчэнняў па службе за параўнальна невялікі час (паводле «Памятной книжки губерні): Бабінавічы (радзіма сяброўкі і суаўтара Дж. Лондана Г. Струнсай) Аршанскага, Батунь і Бахань (родная вёска дзеда аўтара паведамлення ў Слаўгарадскім раёне, нежылая пасля аварыі на ЧАЭС) Быхаўскага, Восава Чэрыкаўскага, Заселле Клімавіцкага, Кулікова Мсціслаўскага, Плешчыцы Чавускага паветаў, Шклоў. У Заселлі (цяпер Шумяцкі раён Смаленскай вобласці) – яго апошняе вядомае месца службы перад рэвалюцыямі 1917 г., у той час як у Фёдара Сцяпанавіча – Горкі: судовы прыстаў Горацкага павета (у «...кніжках» з 1907 па 1916 г.; калі ён стаў прыставам, указвалася адукацыя: «дух. сем.» або «восп. в дух. сем.»). Адным з самых пайднёвых з месцаў службы Грынкевічаў была царква ў вёсцы Жалезнікі Гомельскага павета (Веткаўскі раён) – Стафан.

У Ташкенце Грынкевіч быў блізікі з уладкаем Лукой (Война-Ясянецкім). Іх імёны сустракаюцца на адной старонцы дакумента, у якім настояцель Сергіеўскай царквы Грынкевіч 1.03.1927 г. (самая позняя вядомая нам дата яго жыцця; папярэднімі з’яўляюцца высветленыя намі ў 2021 г., што адносяцца да кала-калінскага перыяда жыцця протаіерэя [4]) пацвердзіў запісы пра службу протаіерэя Д. Цярпігорава перад пераводам апошняга ў аднайменную царкву ў Самаркандзе [2, л. 2] (крыніца выявы дакумента – электроннае паведамленне К. Я. Азміцель ад 28.09.2021).

Літаратура

1. Аттестат (Грынкевич Николай Стефанович) // Российский государственный исторический архив (РГИА). – Ф. 277. – Оп. 1. – Д. 309. – Л. 67.
2. Послужной список прот. Дмитрия Терпигорева // Центральный государственный архив Республики Узбекистан (ЦГА РУз). – Ф. Р-429. – Оп. 1. – Д. 28. – Л. 1-2.
3. Сімакоў, А. В. Аб назве багаслоўскага вучылішча ў Сан-Францыска / А. В. Сімакоў // III Чтєния памяти протоиерея Иоанна Григоровича (1792–1852) : историка, археографа, археолога : материалы научно-практической конференции, Минск : Минская духовная академия, 13 июня 2019 г. – Минск : Издательство Минской духовной академии, 2021. – С. 29-40.
4. Сімакоў, А. Рыбак на Сумбары, або Кранальны партрэт протаіерэя Мікалая Грынкевіча / А. Сімакоў // Краязнаўчая газета. – 2021. – № 34 (верас.). – С. 5.
5. Сімакоў, А. Царкоўная школа ў Сан-Францыска (1888-1892) у асобах / А. Сімакоў // *Cerkiewny Wiestnik*. – 2018. – № 4. – S. 46-63.
6. [Списки учеников (1–23) и учителей (1–11) Церковной школы, Сан-Франциско, 18(30).09.1888] // РГИА. – Ф. 1574. – Оп. 2. – Д. 129. – Л. 19.
7. Формулярный список о службе смотрителя Белевского духовного училища протоиерея Николая Грынкевича. 1903-1907 // РГИА. – Ф. 796. – Оп. 436. – Д. 1939.